

Дядюк К.С.
Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь
Науковий керівник:
Назаров М.І.
к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки

СУЧАСНІ ТRENДИ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ КРАЇНИ

Україна – це країна, розвиток господарства якої ґрунтується на розбудові ринкової, відкритої економіки. Участь країни у експортно-імпортних операціях, визнання вільного руху ресурсів, капіталів та робочої сили наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. традиційно вважалися базовими засадами існування розвиненої економічної системи, відповідали курсу на розбудову відкритої економіки, участі країни у глобалізаційних процесах.

У сучасному світі однією з основних рушійних сил економічного розвитку виступають зовнішньоторговельні відносини, які є сферою міжнародних відносин і становлять 80%, і складаються з сукупності зовнішньої торгівлі товарами, послугами, продукцією інтелектуальної праці всіх країн світу.

Відкрита економіка – це економіка, де всі суб'єкти міжнародних економічних відносин можуть без обмежень проводити операції на міжнародному ринку товарів, послуг, ресурсів, капіталів, інших факторів виробництва. В умовах глобалізації країни приймають активну участь у міжнародному поділі праці, експортують та імпортують товари і послуги, фактори виробництва (праця, капітал, технології), мають свободу вибору стратегії поведінки на світових ринках. В умовах відкритої економіки країни активно долучаються до всіх форм міжнародних економічних відносин, а саме до зовнішньої торгівлі; міжнародного науково-технічного співробітництва; міжнародної інвестиційної діяльності, спеціалізації та кооперування виробництва; міжнародної міграції робочої сили; міжнародних валютно-кредитних та фінансових відносин; країни налагоджують тісну взаємодію з міжнародними економічними та фінансовими організаціями [4].

Зовнішньоторговельні відносини сприяють економічному розвитку країн, створюючи можливість для реалізації їхніх істотних порівняльних переваг і розвитку нових. Вони стимулюють швидше й ефективніше використання внутрішніх ресурсів і дають змогу отримувати вигоди та переваги спеціалізації та участі в міжнародному поділі праці [3].

Зовнішня торгівля України має вагоме значення для експортно-орієнтованої національної економіки нашої країни. За попередніми даними, експорт України за 2018 р. становив 47339935,2 тис. дол. США (що становить 109,4% експорту до 2017 р.), а імпорт України за 2017 р. становив 57141041,5 тис. дол. США (що становить 115,2% імпорту до 2017 р.) Узагальнені дані про стан та тенденції розвитку зовнішньої торгівлі України представлені у Таблиці 1 [1].

У тому числі, сальдо РФ, Польщі, Китаю, Німеччини та Білорусі є від'ємним та становить: РФ – (-4438624,0), Польща – (-377035,9), Китай – (-5403709,8), Німеччина – (-3774756,0), Білорусь – (-2482470,2). У свою чергу сальдо Єгипту та Туреччини є додатнім і воно складає: Єгипет – (1460356,0), Туреччина – (638166,6) [1].

Загальна характеристика вибірових показників зовнішньої торгівлі України

Експорт України (2018 р. – у тис. дол. США), у % - зміна показника 2018 р. порівняно з 2017 р.	Імпорт України (2018 р. – у тис. дол. США), у % - зміна показника 2018 р. порівняно з 2017 р.
Недорогоцінні метали та вироби з них - 11633082,3 тис. дол. США (114,9 %)	Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби - 4553229,4 тис. дол. США (108,9%)
Продукти рослинного походження - 9886337,1 тис. дол. США (107,3%)	Продукти рослинного походження - 1528953,7 тис. дол. США (111,8%)
Жири та олії тваринного або рослинного походження - 4496598,6 тис. дол. США (97,6%)	Жири та олії тваринного або рослинного походження - 267349,7 тис. дол. США (100,3%)
Продукція машинобудування - 4656722,4 тис. дол. США (108,9%)	Продукція машинобудування – 11951430,6 тис. дол. США (120,7%)
Мінеральні продукти – 4339989,1 тис. дол. США (109,9%)	Мінеральні продукти - 14169280,1 тис. дол. США (113,3%)

Примітка: Складено за даними державної служби статистики України [1]

Таблиця 2

Географічна структура експорту та імпорту України

Найбільші обсяги експорту України (2018 р. – у тис. дол. США), у % - зміна показника 2018 р. порівняно з 2017 р.	Найбільші обсяги імпорту України (2018 р. – у тис. дол. США), у % - зміна показника 2018 р. порівняно з 2017 р.
РФ - 3654089,6 тис. дол. США (92,8%)	РФ - 8092713,6 тис. дол. США (112,3%)
Єгипет - 1557139,0 тис. дол. США (85,0%)	Білорусь - 3786974,3 тис. дол. США (118,1%)
Польща - 3257581,0 тис. дол. США (119,6%)	Польща - 3634616,8 тис. дол. США (105,2%)
Туреччина - 2352402,1 тис. дол. США (93,4%)	Німеччина - 5983178,3 тис. дол. США (109,9%)
Китай - 2200267,9 тис. дол. США (107,9%)	Китай - 7603977,8 тис. дол. США (134,6%)

Примітка: Складено за даними державної служби статистики України [1]

Експортний потенціал України, в основному, сконцентровано у групі сільськогосподарських товарів, сировини та напівфабрикатів. Щодо імпорту до України – це нафта, газ, паливо-мастильні товари; продукція машинобудування і автомобілі. Така структура зовнішньої торгівлі говорить про наявність вкрай небезпечних тенденцій, які формують ризики та можуть мати негативні наслідки як для платіжного балансу країни, так і для зовнішньої заборгованості, для соціальної сфери, економічної безпеки України [4].

Потенційні переваги України для розвитку міжнародної торгівлі такі:

- запаси мінерально-сировинних ресурсів (Україна володіє 5% світових запасів мінеральної сировини);
- сприятливі кліматичні умови і родючі землі;
- наявність інфраструктури для надання послуг (зокрема з міжнародного транзиту нафти та газу);
- великий потенціал високотехнічних галузей промисловості.

На думку фахівців, слід вжити таких заходів для поліпшення зовнішньої торгівлі України:

- підвищити рівень і якість продукції чорної металургії та важкого машинобудування [2];
- розвивати конкурентоспроможні виробництва аграрно-промислового комплексу;
- розвивати експорт ракетної і авіаційної техніки;
- розвивати і модернізувати транспортну інфраструктуру;
- залучати іноземний капітал для прискорення модернізації;
- створювати нові галузі та виробництва (рідкісноземельні метали, комп'ютери, мікроелектроніка тощо);
- розвинути міжнародний туризм до світового рівня;

- створити маркетингові та сервісні мережі на міжнародних ринках;
- активно впроваджувати міжнародні стандарти і процедури сертифікації;
- використовувати політичні та дипломатичні важелі впливу для забезпечення участі України у великих міжнародних коопераційних проектах;
- належним чином забезпечити інформатизацію зовнішньоекономічної діяльності;
- удосконалити фінансові механізми регулювання експорту.

Міжнародна торгівля займає чільне місце у розвитку кожної держави. В результаті розподілу праці країни за допомогою міжнародної торгівлі можуть розвивати декілька сфер діяльності, в яких вона спеціалізується та імпортувати ті продукти, які вона сама не виготовляє, або які є низької якості порівняно з іншими країнами.

Рівень розвитку міжнародної торгівлі певної країни впливає на розвиток її економіки зокрема, тому вкрай важливо розвивати ці зовнішньоторговельні відносини. Для раціональної організації цих відносин, які б приносили вигоду потрібно використовувати концепції міжнародної торгівлі, які дають можливість не лише зрозуміти причини виникнення міжнародної торгівлі, а й доцільний спосіб її організації.

Список джерел:

1. *Зовнішньоекономічна діяльність. Державна служба статистики України: веб-сайт. URL: www.ukrstat.gov.ua*
2. *Крилова Н.В. Управління міжнародними торговельними операціями: навч. посібник. Київ: МАУП, 2014. 232 с.*
3. *Рум'янцев А.П., Рум'янцев Н.С. Зовнішньоекономічна діяльність: навч. посібник. Київ, 2013. 377с.*
4. *Савельєв Є.В. Міжнародна економіка: теорія міжнародної торгівлі і фінансів: підручник магістрантів з міжнародної економіки і державної служби. Тернопіль: 2014. 542 с.*